

Krku, t) pet dvolista iz 14. vijeka sada u župnika R. Počine u Zadru, u) dvolist od g. 1443. danas u Studijskoj knjižnici u Ljubljani, v) dvolist na koricama knjige „Cathalogus contractuum matrimonialium“ župne crkve sv. Ruperta u Kranjskoj, z) dvolist na koricama jedne knjige u franjevačkom samostanu u Jaski iz 15. vijeka i t. d., i t. d.

Oko novoga izdanja rimskoga misala glagolskim slovima najviše si je zasluga stekao Dragutin A. Parčić († 1901.)

2. Brevijari.

Prof. I. Milčetić nabrojio ih je 23 što više što manje sačuvanih, i to:

a) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Vrbniku, (I vrbnički) napisan početkom XIV. vijeka valjda na otoku Krku (u Vrbniku).

Pisalo je na njem više ruku (dvije ili tri), stoga držim, da je po svoj prilici prvotno napisan u benediktinskom samostanu u Otočcu kraj Vrbnika. Ovaj je brevijar potanje proučio Josef Vajs. Imade 261 list, od kojih pripadaju dva kasnijemu vremenu.

b) Brevijar, koji se čuva u Vatikanskoj knjižnici u Rimu, pod sign. Mus. Borg. P. F. L. VII. illirico 5., napisan je prije god 1379. u Tribihovićima. Ovaj je brevijar košto i mnogi drugi glagolski rukopisi dopao ruku turskih, od kojih su ga otkupili dobri muži Okrugljane i Tribihovičane god. 1487, u 16. i 17. vijeku bio je na otoku Krku (u Vrbniku). Imade 248. pergamenih lista.

c) Brevijar, koji se čuva u Vatikanskoj knjižnici u Rimu pod sign. Mus. Borg. P. F. L. VII. illirico 6., dovršen bi god. 1387. u Tribihovićima. Imade 217 pergamen. listova.

d) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije u Zagrebu pod sign. III. c. 12., napisan po mnijenju Josefa Vajsa oko god. 1384. Kukuljević ga je našao u Istri. Imade 70 pergamen. listova.

e) Brevijar, koji se čuva u dvorskoj knjižnici u Beču pod sign. Cod. slav. 3., prepisao ga Vid pisac (=pisar) iz Omišlja i započeo ga pisati 11. marta 1393. za plaću. Kasnije je ovaj brevijar dospio u Istru u Roč, gdje se je nalazio već u 15. vijeku i u 16. vijeku. Imade 468 pergamen. listova.

f.) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Vrbniku (II. vrbnički), napisan god. 1393. po svoj prilici u Vrbniku. Brevijar je manjkav. Danas imade 295. pergam. listova.

g.) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugoslavenske akademije u Zagrebu pod sign. III. b. 10., napisan je po svoj prilici već u 14. vijeku u kojem samostanu, nalazio se dulje vremena u Dalmaciji (na Pašmanu). Imade 411. pergam. listova. Najstarija bilješka potječe iz god. 1431.

h.) Brevijar, koji se čuva u narodnoj biblioteci u Parizu, napisan u drugoj polovici 14. vijeka po svoj prilici za koji pavlinski samostan. God. 1706. pripadalo je jednomu pariškomu oratoriju. Imade 200 pergam. listova.

i.) Brevijar, koji se čuva u metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu, napisan god. 1442. možda u Bakru, gdje se je nalazio u 15. vijeku pa sve do god. 1715. Imade 469 pergam. listova

j.) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom III. b. 6., napisan god. 1470. po svoj prilici negdje u Vinodolu; gdje se je nalazio u 16. i 17. vijeku. Imade 199 pergam. listova, početak i konac mu manjka.

k.) Brevijar, koji se čuva u Vatikanskoj knjižnici pod signaturom Mus. Borg. P. F. L. VII. illirico 10., napisao ga god. 1485. domin Mihovil u Bribiru ocu fra Jurši Parebočiću iz Bužana, koji ga je dao u samostan sv. Jelene kraj Senja. Imade 403 pergam. lista, početak manjka.

l.) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom I. d. 34., napisan oko god. 1485. Spada među najljepše glagolske spomenike hrv. roda. Imade 165 pergam. listova.

m.) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom III. b. 25., napisan u 15. vijeku. Nalazio se je u 16. vijeku u Istri u Humu ili u Draguču u tršćanskoj biskupiji. Imade 195 pergam. listova.

n.) Brevijar, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom III. c. 21., napisan 1486. po svoj prilici u Dabru u otočkom kotaru. U 16. vijeku nalazio se je u Istri. Imade 306 pergam. listova.

o.) Brevijar, koji se čuva u kr. sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu pod signaturom SM. 32. F. 2., napisan je po svoj prilici negdje u Istri u prvoj polovici 15. vijeka. U 15. vijeku se je nalazio u Istri. Imade 183 pergam. lista.

p.) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Vrbniku (III. vrbnički), napisan na otoku Krku (u Vrbniku) po svoj prilici u

prvoj polovici 15. vijeka, gdje se je sačuvao dosta manjkav sve do danas. Danas imade 299 pergam. listova.

r) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Vrbniku (IV. vrbnički), napisan po svoj prilici u prvoj polovici 15. vijeka. Na listu 85.—87. nalazi se legenda o sv. Mavru, kako je njegovo mrtvo tijelo u lađici doplovilo u mjesto Poreč u Istri i kako su Porečani podigli u čast sv. Mavru crkvu. Stoga držim, da je ovaj brevijar prvotno napisan bio u Istri (u Poreču). U 17. vijeku bio je već u Vrbniku. Nalazi se u njem na listu 72. i bilješka, da je na dan svih svetih god. 1605. služio prvu ili mladu misu Gržan Perfetić, kasniji mnogogodišnji vrbnički župnik. Danas imade 112 pergam. listova, vrlo je manjkav. Na koricama ovoga brevijara našao je Josef Vajs dva lista, za koje se drži, da potječu iz 13. vijeka.

s) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Novom Vinodolskom, (I. novljanski), napisan sredinom 15. vijeka, po svoj prilici u Novom. Danas imade 462 pergam. lista.

t) Brevijar, koji se čuva u župnom uredu u Novom Vinodolskom, napisan u Grobniku između god. 1484. i 1495. Napisao ga pop Martinac, plemenom Lapčanin, u svojoj kući, obavljajući crkveni čin kod časnoga muža g. Davida, plovana grobničkoga. Napisao je taj brevijar za crkvu i samostan sv. Marije pod Novim u Vinodolu, gdje djelovahu u ono vrijeme braća sv. Pavla (Pavlinci). Danas imade 500 pergam. listova.

u) Brevijar, koji se čuva u Studijskoj biblioteci u Ljubljani pod signaturom 163.a./2., napisan u 15. vijeku po svoj prilici u hrv. Primorju (u Senju). God. 1498. mjeseca svibnja 21. dan, čini se, da ga je odnio u Beram u Istru pop Grgur Kraljić iz Senja, gdje je ostao cijeli 15. vijek i u 16. vijeku neko vrijeme. Cijeli kodeks sastoji iz dva sveska, od kojih imade prvi 262, a drugi 176 pergamen. listova.

v) Brevijar, koji se čuva u Studijskoj biblioteci u Ljubljani pod signaturom 161.a./2., napisan u prvoj polovici 15. vijeka možda u Istri, jer već najstarija bilješka od god. 1444. upućuje nas na Istru. Dugo je vremena bio u Bermu u Istri. Ovaj brevijar obiluje mnogim crkvenim pjesmama, koje se i danas pjevaju u hrv. narodu. Imade 180 pergam. listova. Iz ovoga brevijara doznajemo, da je bio god. 1567. Juraj Badovinić svećenik u Bermu, koji je bio god. 1599. javni notar u Humu u Istri.

x) Brevijar, koji se čuva u arhivu sv. Petra u Rimu pod signaturom 215. D., napisan u prvoj polovici 15. vijeka valjda

u kojem franjevačkom samostanu, jer je na njem pisalo više ruku. Imade 435 pagam. listova.

z) Brevijar, koji se čuva u Vatikanskoj knjižnici u Rimu pod signaturom Mus. Borg. P. F. L. VII. illirico 22., napisan svakako poslije štampanoga Levakovičeva brevijara u 17. ili početkom 18. vijeka, košto mnogi rusizmi pokazuju. Imade 107 papirnatih listova. Po svoj prilici da je bio i ovaj brevijar prepisan za koji franjevački samostan.

Osim ovih rukopisnih za sada poznatih brevijara poznati su još ovi štampani brevijari :

a) Brevijar (časoslov) hrvacki od pre Mikule Brozića iz Omišlja. U Bnech po Francišku Turesanu 1561. Imade 595 i 79 strana.

b) Brevijar (časoslov) rimski slavinskimb jêzikomb poveljenijemb sv. g. p. Innokencija papi vidanb po Rafaelu Levakoviću pomoćju Methodija Terleckog. Romae typis congr. de prop. fide 1648. Imade 1530 i 250 strana.

c) Brevijar (časoslov) rimskij slavinskimb jêzikomb poveljenijemb Innokencija papi XI. vidanb po Josipu Pastriću. Romae typis congr. de prop. fide 1688. Imade 1100 i CXLIX strana.

d) Brevijar (časoslov) rimski od pričadstva do trojstva, izdan po Ivanu Petru Goziniću, biskupu rapskom, sastavljen trudomb M. Karamana i M. Sovića. Romae 1791.

Bilješka : Matej Sović rodio se u Petrogradu od oca Cresanina početkom 18. vijeka. Poslije smrti njegova dobročinitelja admirala Zmajevića dođe iz Petrograda u Dalmaciju k popu Mateju Karamanu (potonjemu nadbiskupu zadarskomu), koji je učio u Petrogradu. Nadbiskup Zmajević preporučio Sovića u propagandino sjemenište, gdje se je mnogo bavio proučavanjem starih crkvenih glagolskih knjiga. Papa Benedikt XIV. odredi, da se u učilištu urbanskom — collegium urbanum — u Rimu osnuje stolica crkvenoga slavenskoga jezika i odredi za učitelja Matiju Sovića. Stoga prevede na latinski jezik gramatiku Melentija Smotrickoga za buduće učenike, ali ipak ne primi toga mjesta. Prijateljevao je i sa poznatim Talijanom A. Fortisom, te mu davao podatke za njegove putopise, iz kojih su dospjele neke naše narodne pjesme (n. pr. Hasanaginica) u svjetsku književnost. Umr'o je kao arcidakon osorski 1774.

Spominjem jošte, da imade i od brevijara više većih i manjih fragmenta rukopisnih. Spomenut ću opet samo neke, kao : a) četiri pergamena fragmenta po svoj prilici iz 14. vijeka (čuvaju se u arhivu Jugosl. akademije), b) jedan pergameni list iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), c) dvolist iz Grdosela kraj Pazina u Istri iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), d) jedan list iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), e) polovica lista iz Glavotoka na otoku Krku iz 14. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), f) dva veća komada lista možda iz 14. vijeka (čuvaju se u arhivu Jugosl. akademije), g) jedan list iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), h) dva lista iz 14. vijeka (čuvaju se u arhivu Jugosl. akademije), i) dvolist iz Grižana iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), j) dvolist iz Maloga Lošinja iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), k) po dva dvolista iz 14. vijeka (čuvaju se u arhivu Jugosl. akademije), l) ostrižak iz 14. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), m) dvolist iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), n) dvolist iz Novoga ili Bribira iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), o) jedan list iz Novoga iz 15. vijeka (čuva se u arhivu Jugosl. akademije), p) dva lista po svoj prilici iztrgnuta iz I. novljanskoga brevijara (od god. 1459.), (čuvaju se u arhivu Jugosl. akademije), r) četiri pergamena lista sa otoka Krka iz 13. vijeka (čuvaju se u Vrbniku), s) dvolist pergameni iz Kopra u Istri iz 15. vijeka (sada se čuva u franjevačkom samostanu u Košljunu), t) četiri ostriška iz 15. vijeka (sada se čuvaju u češkom muzeju u Pragu), u) komad jednoga lista iz 15. vijeka (sada se čuva u češkom muzeju u Pragu), v) dva pergamenska lista tako zvanoga ljubljanskoga homilijara bolje brevijara iz 13. vijeka, koji su u Ljubljani po svoj prilici dospjeli iz Berma u Istri (sada se čuvaju u Studijskoj biblioteci u Ljubljani), z) četiri lista iz prve polovice 15. vijeka (sada se čuvaju u Studijskoj biblioteci u Ljubljani) i t. d., i t. d.

Osim ovih brevijara spominje Ivan Brčić, da se u Čertkovskoj biblioteci u Moskvi nalazi jedan glagolski brevijar u dva sveska, napisan god. 1443 od popa Pavla.

3. Psalliri.

Prof. I. Milčetić je nabrojio tri psaltira što više što manje sačuvana, i to :